

הניקוד מאשר שכל זה יימנה עם השירה

על הניקוד

לגדעון עפרת

ושאלה אותי אורין לפני שהלכה: למה אתה מנקד את כל יומניך? מיום שבאה תהלה לעולם ושמחה הוריה בכתוב חסר: תהלה. כאשר עמדה על דעתה הרגישה את החסר והחליטה להוסיף לשמה יו"ד בתעודת הזהות: תהילה. נמשכו מפנה הימים ונמלכה בדעתה. וחזרה לכתב את שמה תהלה, אך לא שנתה את השנוי, וכך היא נקראת בפי עצמה תהלה, ובכל רשויות החק ומוסדות הדין והמחקר שמה תהילה, ויש שתועה דעתה בפנותה אליהם, והיא מציגה עצמה כתהילה בשעה ששמה אחר. והוריה קוראים לה תהלה כבראשונה ואחיה תהילה והדין בענין זה אינו נמצא בסדר יומה. וכדי לשאת את שמה בהסכמה אחת חייב אני בנקוד, וכיון שהיא הספר כלו, ראוי לכל יומני להיות מצויים בדין זה. זו וזו בלבד הסבה שבגללה יומני כלם מנקדים. וסבות אחרות ישאן הצער על שתהלה עצמה, שמעבר לשמה, אינה בעולמי עוד.

הנקוד מבהיר את העמומים ומעיר נעלמים. ומתיר לעמומים להיות עמומים. הנקוד סלחן. הנקוד חד משמעי. הנקוד מברך על המגמר ומעיד על החתום. הנקוד הוא קשר למסורות ומזור לעירמים ולנערים במלתם, כנערה מאמינה וטובת לב שמצאה בשעה אחרונה בגדי שבת ללא רבב בקרן חדרה, כשמשפחתה כבר אסופה סביב השלחן. הנקוד הוא גלוי הבושה בעירמים כטעם פרי עץ הדעת: מיום שהחל הספור בתורה חל צרך בנקוד. הנקוד ראה את כל המלים בעברית. והנקוד ראה את הקולות. והנקוד ראה את קול תהלה בחשכה, בכל החשכות שהיו שם, בחדר, בכל לילה, בחם של מפוזר החם, אומרת לכלם, אני אדע שאתה אוהב אותי רק כשתצליח לחדר, ומיום שבאו המלים האלה בנקוד לא היו עוד רכוש החשכה. הנקוד משיב את מלות החשכה לשעת האסורים. הנקוד נקנה ביסורים. הנקוד משיך למלה את כל הימים. הנקוד אשה מתפשטת מגיפה תריס עד חציו ההופך אור לפס אור ורצון לפס אור קלוש. הנקוד יודע. הנקוד חם ותמים.

הנקוד מדיק את המלים, מציב אותן בחקים. הנקוד משנה את חריגיו לחקיו. אין ספר עברי מנקד שאין בו טעות אחת לפחות, כי ככל שמתרבות המלים מתרבה הסכוי

לְטָעוֹת וּלְשִׁכְחַת הַחֹק וְהַחֲרִיג. גַּם אִם יִישְׁרוּ עוֹרְכִים אֶת דְּבָרֵי וּמִגִּיחַ נִקּוּד יִתְקַנּוּ אֶת הַנִּקּוּד, תִּשְׁאָרְנָה טְעוּיֹת וְעֲלִיָּהֶן טְעוּיֹת נִקּוּד. הַנִּקּוּד הוּא בְּחִירָה לְהִתְצַב בְּפָנֵי הַטְּעוֹת וּלְטָעוֹת. הוּא הָאֱמוּנָה בְּנִשְׁוֹאֵין אֶצֶל גְּרוּשִׁים בְּשִׁלְיִשִּׁית. הוּא הַלִּיכָה לַחֲנוּת חִיּוֹת בְּחִפּוּשׁ אַחֵר חִיַּת הַמַּחְמָד הָאֲחֵרוֹנָה שֶׁתִּאֲמָץ כְּשֶׁהִחִיָּה הָאֲחֵרוֹנָה שְׁנוֹתֶיהָ בְּחִנּוּת הִיא פָּרֶפֶר. הַנִּקּוּד מוֹצִיא אֶת מָה שֶׁמוּכָן לְצִאת אֶל הַשִּׁיר, אֶל סֵד הַשִּׁיר, אֶל תּוֹחֶלֶת הַקְּרִיאָה בַּשִּׁיר, שֶׁהִיא כְּמִשְׁךְ הָעֲרוֹת שֶׁל כִּנְפֵי פָּרֶפֶר. הַנִּקּוּד גּוֹמֵר עַל הַסְּפוּנְטָנִיּוֹת. הַנִּקּוּד מְזַכֵּיר לַמְּלָה אֶת עֲבֵרָה הַסְּפוּנְטָנִי וְהוֹפֵךְ אוֹתוֹ לְצַעַר עַל הַחֲתוּם. הַנִּקּוּד חוֹנֵט אֶת הַמִּשְׁפָּט מִלְּמוֹדֵי הַמִּשְׁפָּטִים בְּמַכְלֶלֶת קְרִית אוֹנוֹ, מִהַלִּילוֹת הַסְּפוּנְטָנִיִּים בְּקְרִית אוֹנוֹ, וְשֵׁם אוֹתוֹ בְּחִלְפַת עוֹרֵף דִּין. וְהַנִּקּוּד עוֹרֵף אֶת הַדִּין שְׁנֵתָן.

הַנִּקּוּד מְבַטֵּחַ לְהִיּוֹת קָרָם הִגָּה אֱלוֹ בְּאֲמַת הִיָּה בְּעוֹלָם קָרָם שֶׁמִּגֵּן עֲלֶיהָ מִפָּנֵי הָעוֹלָם כְּשֶׁאֲתָה מְרוּחַ בּוֹ, וּבִפְעַל הוּא מִגֵּן עַל הַמְּלִים כְּמוֹ שֶׁהַדָּבָר הַמְּכַנֶּה "קָרָם הִגָּה" בְּאֲמַת מִגֵּן עַל הַגּוֹף בְּשַׁעַת הַחֵם הָאֲרָכָה. הַנִּקּוּד הוּא מַעְגַל מַתְּבָּגִּרִים בְּעוֹרִיאֵלִי לְפָנֵי עֲשׂוֹר, שֶׁר אֶת הַשִּׁיר "מִכָּה אֲפָרָה" כְּשֶׁיֵּד נַעֲרָה מִחֲזִיקָה אֶת יָדֵי בְּשַׁעַת הַשִּׁיר, מִחֲזִיקָה מַעֲמָדִים, וְגַם אִם לֹא אַחֻשׁ בָּהּ אַחֲרָיו, לְעוֹלָם אִמֵּר מִכָּאֵן שֶׁיֵּדְעֵתִי יָד אֲשֶׁה. הַנִּקּוּד מֵאֲשֵׁר שְׁכָל זֶה יִמְנָה עִם הַשִּׁירָה. לֹא בְּמֵאָה אַחֻז, אֲבָל בְּיוֹתֵר מִמֶּה שֶׁהִיָּה. הַנִּקּוּד נוֹתֵן לִי לְהַבְדִּיל אֶת כָּל זֶה מִחֵי וְלִקְרֹא לְכָל זֶה זְכוּרוֹנוֹת. הַנִּקּוּד יִתֵּן לִיד הַנַּעֲרָה לְחוֹר אֱלִי כִּיד שְׁנִיָּה לְכָל הַיּוֹתֵר. הַנִּקּוּד הַטּוֹב נִמְשָׁךְ כְּרָגַע הַבְּטָחַת הַיָּד הַהִיא, עַד שֶׁבָּאוּ מִדְּקָדִיקִים וְשָׁנוּ אֶת חֲקִיו כְּפִי שִׁידִים אַחֲרוֹת הִפְרוּ אֶת הַיָּד הָרֵאשׁוֹנָה כְּשֶׁתּוֹרֵן הִיָּה מְכָרַח לְבוֹא. סְפָרִים בְּנִקּוּד יִשְׁן מִתְּכַסִּים מִדִּי שְׁנָה בְּטָעוּיֹת הַמִּתּוֹסְפוֹת לְטָעוּיֹתֵיהֶם הָרֵאשׁוֹנוֹת, הַטְּבָעִיּוֹת. הַנִּקּוּד הוּא שֶׁקָּרָן קוֹקְסִינִל. הַנִּקּוּד הוּא רָגַע הַבְּכִי שֶׁל אָבִי עַל הָאֶסְלָה בְּלִילָה, כְּשֶׁלֹּא רָצִיתִי לְבוֹא לְעָרֵב סֵרְטִי הַגָּמֵר שֶׁל הַשִּׁכְבָּה שֶׁבָּה לְמִדְתִּי, אַחֲרֵי שֶׁאֲמָרוּ לִי שֶׁכְּשֶׁלֹּתִי בְּמִישׁוֹר הַחֲבֵרְתִּי.

הַנִּקּוּד יִכְסֶּה כָּאֵן אֶת הַמְּלִים כְּשֶׁתִּשְׁאָרְנָה בְּהֵן רַק מְלִים, כְּשֶׁלֹּא תוּכְלָנָה לְהִתְקַשֵּׁר עִכְשָׁו לְתַהֲלָה, לְאוֹרִין, לְהִבְיָא לְכָאֵן תִּשׁוּבָה לְעִזִּיבָה שֶׁלֹּא תִסְבֵּר מִתּוֹךְ רֶצֶף הַתַּהֲלֻלוֹת הָעוֹבְרוֹת. כְּשֶׁלֹּא תִנְסִינָה לְשׂוּא לְהִתְקַשֵּׁר לְכָל חֲבֵרִי, לוֹמֵר לָהֶם: אֲדָם מְדִיק מִכְּלָכֶם עֲזֹב אוֹתִי הַלִּילָה אַחֲרֵי חֲצִי שְׁנָה, וְלְעוֹלָם לֹא תִמְלָאוּ אֶת מְקוֹמוֹ כִּי אֲתֵם מְכָרִים לִי מִדִּי. וּמוֹדֵר הַדָּבָר: הַלִּילָה תִשְׁעָה עֶשֶׂר בְּנוֹבֶמְבֶּר וְהֵייתֶם בְּחֵי, וּבִשְׁנָה שְׁעָבֵרָה הִיָּה הַיּוֹם תִּשְׁעָה עֶשֶׂר בְּנוֹבֶמְבֶּר וְהֵייתֶם בְּחֵי, וְאֵין הַבְּדֵל בֵּין שְׁנֵי הַמַּצְבִּים. וְאֱלוֹ הָאָדָם הַהוּא, הַלִּילָה, בְּתִשְׁעָה עֶשֶׂר בְּנוֹבֶמְבֶּר – לֹא נִגְעֵתִי בּוֹ. וּבִשְׁנָה שְׁעָבֵרָה, בְּתִשְׁעָה עֶשֶׂר בְּנוֹבֶמְבֶּר, לֹא נִגְעֵתִי בּוֹ – וְכָל חֵי פְעוּרִים הַלִּילָה בְּהַבְּדֵל שֶׁבֵּין שְׁנֵי מַצְבִּים זֵהִים לְמַעֲשֶׂה. הַנִּקּוּד לֹא יִשְׁמֹר אֶת כָּל זֶה. הַנִּקּוּד לֹא יִרְאֶה אוֹתִי פּוֹתַח צִ'אֵט שֶׁל עַר"ן בְּאַחַת בְּלִילָה, עָרֵב שַׁבָּת, מַחֲכָה אֲרַבְעִים דְּקוֹת לְשִׁיחָה שֶׁל עֶשֶׂר דְּקוֹת. נִזְכֵּר בְּשִׁיחָה הָרֵאשׁוֹנָה שְׁלִי שֵׁם, בְּמְלִים הָרֵאשׁוֹנוֹת: "רַק מִידְעַת אוֹתָךְ שֶׁהַמִּשְׁמֶרֶת שְׁלִי נִגְמֶרֶת עוֹד עֶשֶׂר דְּקוֹת". קוֹרֵא לְעַצְמִי "רֵן שַׁחַר". שׂוֹאֵל אֶת הַמִּתְנַדֵּב אִם אוּכַל לְקֹרֵא לוֹ "צָבִי" וְלֹא יוֹדַע מָה לוֹמַר. מִצִּטָּט לוֹ

מִהַמִּכְתָּב שֶׁתְּהִלָּה כָּתַבָּה לְחֵבֶר שְׁלָה לְשַׁעֲבֵר, הַלּוּחַם, כָּאֵלּוּ נִכְתַּב אֵלַי. מָה אֶגִּיד לָךְ,
צָבִי. בּוֹדָאִי בְּלִילָה כְּזֹה, בְּאַחַד מִתְּשׁוּעָה עֶשֶׂר נּוֹכְמִבְרִיךְ, בּוֹדָאִי הַבְּחִנְתָּ בְּשָׁמַיִם וְהַעֲבַרְתָּ
קוּ בֵּין כּוֹכָבִים. אִיזוֹ צוּרָה יִצְאָה לָךְ אִזּוֹ. אִיזוֹ צוּרָה תִּתֵּן לִי לְלִילָה הַזֶּה. הֲרִי הַנִּקּוּד לֹא
יִרְאֶה אֶת הַלִּילָה הַזֶּה. וְאַפְלוּ הַלִּילָה הַזֶּה לֹא יַעֲזוּ לְרֹאוֹת אֶת כָּל פְּנִיּוֹ.

הערב קרוב תמיד לחדרי

הָעֶרֶב קָרֹוב תָּמִיד לְחֹדְרִי. הוּא חָל בְּחֹדְרִי
בְּתוֹךְ הַחֹדֶר. הָעֶרֶב בְּחֹדְרִי בְּחֹרֶדָה
בְּחֹדְרִי, בָּחֶם הָרַע, הַצָּרוּד, שֶׁל קוֹלָה
בְּחֹרֶדָה, בָּחֶם שֶׁל מַפְזֹר הַחֶם
שֶׁלֹא יֵצֵא מִמֶּנּוּ חֶם בְּחֹדְרִי, בְּתוֹךְ הַחֹדֶר
בְּמִסְךְ מַפְזֹר אִישׁ אֶת אַפֶּר אִם בְּנוֹ, וְהַחֶם
אֵינוֹ מַפְזֹר בְּחֹדְרִי אֶת עֲצָמוֹ, וְלִכְתּוֹךְ דְּחוּסָה בּוֹ
בְּחֹדְרִי, בְּחֹרֶדָה. בְּחֻשְׁכָּה שֶׁנִּשְׁאַרָה הַיְחִידָה
שֶׁעוֹד נוֹתֶרָה בְּנוֹ כְּמוֹסָה בְּחֹדְרִי, בָּחֶם הַשְּׁבָרִירִי
בְּחֻשְׁכָּה, בְּחֹרֶדָה.

שְׁתֵּי בְּדִיקוֹת יָכְלוּ לְהִבְהִיר אֶת חַיִּי
עַד עַכְשָׁיו: בְּדִיקַת אוֹטִיזְם, בְּדִיקַת דִּי־אֵן־אִי
לְהוֹרִי. דָּבָר מְלַבֵּדֵן כָּבֵד לֹא יִשְׁנָה
לְכָל שְׁעוֹת הַחֹל הָאוֹסְפוֹת אֶת עֲצָמָן בְּחֹדְרִי
בְּעָרֵב, נִרְאוֹת כְּמוֹ מוֹרוֹת לְסִפְרוֹת בְּתִיכוֹן, הָאָדָם הַמִּבְיֵשׁ
בְּשֻׁעָרָן, הַחֶם מַפְזֹר בְּשֻׁחִין חֲמִיצוֹת, מִפְּנֵה
מְגוּפָן מְלִיחוֹת שִׁיזָרָה אֲצִלִּי יָם, פְּנִיָּה
כַּפְּנֵי כָּל מוֹרוֹתֵי נִכְזָבִים וְעוֹזָבִים

אוֹתִי. הַחֶם הַזֶּה נִרְאָה לִי יְלֻדוֹתִי וְאֵין בּוֹ סִקְרָנוֹת אוֹ מִין
אוֹ כָּל דְּבָר שֶׁלֹא הִבְהִירָה חֹרֶדָה. הוֹרִי מִתְקַרְבִּים לְחֹדְרִי וְעוֹזָבִים
כְּמַעֲט שְׁזוּפִים, שְׁחוּמִים מַעֲט פְּחוֹת מִהַחֲשֵׁךְ, מִחֹרֶדָה
אֵינָם נִכְנָסִים אֶל חֹדְרִי, אֶל הַחֲשֵׁךְ, לִפְתָּע עוֹלָה בִּי נִימָה
שֶׁל תִּלְמִיד בְּעֶמֶק יִזְרְעֶאל, לִפְנֵי שְׁנַיִם, מְדַבֵּר לִידִי עַל אִשָּׁה:
"אֲנִי אוֹמֵר לָהּ: אֲנִי כְּמַעֲט כְּמַעֲט בְּתוֹכָהּ. אֲנִי כְּמַעֲט בָּךְ.
אֲנִי כְּמַעֲט כְּמַעֲט כְּמַעֲט שֵׁם. בְּתוֹכָהּ. וְלֹא הֵייתִי. וְאַחֵר כֵּן
הֵייתִי בְּלִי שִׁידְעָה. אוֹלִי יִדְעָה". אֶל הַדְּבוּר הַזֶּה נִצְמַדְתָּ חֹרֶדָה
אוֹמֶרֶת אֲנִי שֵׁם, כְּמַעֲט שֵׁם, כְּמַעֲט אֲנִי, חֹרֶדָה
כְּמוֹ הַחֶם שֶׁכְּמַעֲט שֶׁהוּא חֶם, שֵׁם, בְּחֹדֶר, אֲנִי כְּמַעֲט שֵׁם, חֹרֶדָה
אֲנִי כְּמַעֲט כְּמַעֲט שֵׁם, בְּחֹדֶר, בָּחֶם שֶׁמְגַדֵּר
מִן הַחֶם. מוֹצִיָּאָה אוֹתָךְ כְּמַעֲט מִן הַסֹּדֶר. אֲנִי כְּמַעֲט בְּסֹדֶר
עַכְשָׁיו, כְּמַעֲט לֹא חֹרֶדָה. אוֹמֶרֶת: עֹמֵר שְׁלִי
אַתָּה עוֹד תוֹדָה לִי. אַתָּה עוֹד תֹּאמַר לִי תוֹדָה.

לא יהיה עוד חום, אמרה תהלה. ולא הבנתי למה התכוונה. "לא יוסיף להיות כאן חם?" "לא יהיה כאן חם אחר?" מכל מקום נראה שדברה על החם הראשון. הוא "החם של מפגז החם". הוא החם שהעדרו יצר את הצורך לפגז מה שגוהר ממנו. הוא החם ששכנע אותנו להכנס אל החשך הזה. ששכנע אותנו להשאיר בחשך, לתת לחשך לכסות את כל המראות שהיו. להרגיש איך מתחדדים הריחות. הריח הנעים שקורא לך להתפשט. והריח הרע שבהתפשטות.

נדמה לי עכשו שהשבר התרחש ערב אחד, בחשך, כשעלתה תהלה ממזאבה בחדר הסמוך למעשה, והיא נקיה מריחותיה הזכורים. המים היו חמים ומתוכם גם גופה. ועדין אני אומר: גופה היה חם, אבל כבר לא היה בו חם. לא היה בו החם הראשון, שהוא בעצם אשליה של הבנה. לא היה עוד חם מול הלכלוך שלי, מול החרטות שלי (כתבתי "חרטות" ורציתי לכתוב מלה אחרת). כמו שספרה לי פעם תהלה: "כשהייתי בצבא וחזרתי באוטובוס מתל אביב לירושלים אהבתי להרדם על כתפיים של חילים שלא הכרתי. אף אחד לא אמר לי כלום על זה. ותמיד אחרי שהתעוררתי חשבתי: בעוד שעה כבר לא אוזכר את הכתף המסימת הזאת. כל הכתפיים שנגרמתי עליהן יתאספו לכתף אחת שלעולם לא יהיה 'שלי' בה. שלעולם לא תהיה שלי. מזה אני שואלת את עצמי אם בכלל היתה אי פעם כתף בעולם. נתתי את השם 'כתף' לדבר שלעולם לא יהיה בשבילי כתף ברורה, מעבר לנקודת השענוה". ככה גם החם הראשון. שהענותי לקרא לו בשם רק אחרי שנעלם מחדר תהלה. ואולי מעולם לא היה.

החם הראשון. החם הראשון. לשכב במטת תהלה. להשען על החשך. לעצם עיניים לחשך שבתוך החשך. להריח את החם הראשון. שנשאיר בעקור בין מלים. ליאור שאמר, "נראה מה יהיה. אל תדאג. אל תחשב כמו תמיד" כשראשו כבר בתוך החלצה. אמי שאמרה, "כשאתה עובר לחיות עם אשה אל תכניס לשם את הרצון האינסופי שלך שיראו אותך מבפנים. כי זה חוץ המעשה". אורין עם פרצוף העכבר שלה צוחקת. מכונצת את עיניה הקטנות בחיוך הרע והנעים. אומרת לי זוכר את החיים. שהיינו חיים. אלה היו החיים.

אורין היקרה ממציאות, טובת הלב, שהלכה. שראתה לפני כן תהלה בחשכה. שראתה אותי. כשבקשתי שתכתב עלי שיר כתבה שיר שהתחיל במלים "אני לא רוצה כדורים / אני רוצה מהבכי בחזק / תני את ים חייך". "אני רוצה" ולא "רוצה". כי באמת בחשך ההוא כבר נטלו ממני כל סממנים של גבריות. אבל אני חייב לרגע לומר את הדברים פשוט: שקרתי כשכתבתי ששום דבר לא נראה בחשך. בחדר תהלה. את הזין שלי שלא עמד ראו בחשך. את הנסיונות של תהלה להעמיד ראו בחשך. את הדמעות שיצאו

לְאַסְפָּה סָבִיב עֵינֵי. אֶת הַמְּלִים שֶׁל תְּהִלָּה, "אִם לֹא תִקַּח וַיֹּאגְרָה אֵין עַל מָה לְדַבֵּר". אֶת
הַמְּלִים שְׁלִי, "מִתִּי הָיָה עַל מָה לְדַבֵּר". רָאוּ בַחֲשֶׁךְ. שׁוּם גְּבֻרִים לֹא הָיְתָה שָׁם. וְעַדִּין,
"אֲנִי לֹא רוֹצֶה כְּדוּרִים". זֶה מָה שֶׁיֵּצֵא לִי מִהֶפֶה. כְּשֶׁשֹּׁמְעֵתִי אֶת עֲצָמִי לֹא נִרְגָּעֵתִי.
אֵיךְ אוֹרִין יִדְעָה. אֵיךְ הִיא רָאֲתָה אֶת זֶה. אֵיךְ יִדְעָה כִּי־צַד זֶה יִרְאֶה. בְּאִיזוֹ צְלִילוֹת זֶה
יִרְאֶה. אֵיךְ יִדְעָה שֶׁהַדְּבָרִים יָבוֹאוּ מִתּוֹךְ מַיִם. מִמֵּי הָאֵם. וְכִמָּה רְצִיתִי בְּרָגַע הַהוּא אֶת
הַבָּכִי. כִּי מַעוֹלָם לֹא יֵצֵא מִתְּהִלָּה מוֹלֵי הַבָּכִי. כִּי בְּרָגַע הַהוּא יִדְעֵתִי: הַבָּכִי הוּא הַחֵם.
וְלֹא יִהְיֶה עוֹד חֵם.